

Perna Chaudhary en Max van Winden

HHP3V14001 Honours Research Seminar

Professor Iris van der Tuin

21 april 2020

De Keuzes van Kieswijzers

Literatuuronderzoek naar de Taal, het Ontwerp en de Rekenkundige

Achtergrond van Kieswijzers

1.1 Inleiding

Bij de universiteitsraadverkiezingen van de Universiteit Utrecht (UU) in het collegejaar 2018-2019 bracht 26,76 procent van de studenten een stem uit (Knobel, 2018). Dit werd jubelend ontvangen, gezien de stijging ten opzichte van 2017-2018 en de hoge opkomst vergeleken met verkiezingen op andere universiteiten in Nederland. Desalniettemin is het opkomstcijfer opmerkelijk laag in vergelijking met cijfers bij landelijke verkiezingen. In vergelijking: tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 bedroeg de opkomst van hoogopgeleide jongeren 87 procent (Harmsen, Kreulen & Marijnissen n.p.). Wat zorgt ervoor dat bij universitaire verkiezingen driekwart van de studenten niet gebruikmaakt van het stemrecht?

De universiteitsraad (U-raad) bestaat uit twaalf studentleden en twaalf personeelsleden. De U-raad behartigt de belangen van medewerkers en studenten richting het College van Bestuur van de UU. Op de website van de U-raad staat: “Als vaste gesprekspartner van het bestuur levert de raad een belangrijke bijdrage aan de koers van de universiteit en de gang van zaken binnen de universiteit”. Jaarlijks vindt een verkiezing plaats van de studentleden van de U-raad. Zij vertegenwoordigen de belangen van de studenten van de UU. De studentleden zijn aangesloten bij verschillende fracties. Tussen de studentenfracties bestaan verschillen in

standpunten, bijvoorbeeld op het gebied van diversiteit, internationalisering en digitalisering (Chaudhary 2020). Ook binnen een fractie kunnen de belangen verschillen.

Dit onderzoeksproject is gericht op de keuze die een student maakt voor een bepaalde studentenfractie. De UU kent in 2020 vier fracties, op alfabetische volgorde: De Vrije Student, Partij voor de Utrechtse Student, UUinActie en VUUR. De fracties bestaan uit studenten die ieder een eigen visie hebben op het beleid van de UU. Inzicht in de standpunten van fracties bevordert participatie op het niveau van de fractieleden (Schultze 22). Het is dus belangrijk om studenten een bewuste keuze te laten maken voor een specifieke fractie alvorens zij zich verdiepen op de standpunten van de fractieleden.

Online Stemhulpen hebben een positieve invloed op stemgedrag (Ruusuvirta & Rosema 17-8). Met als streven meer studenten te betrekken bij de universiteitsraadverkiezingen wordt in een ontwerpproject dat volgt op literatuuronderzoek een stemhulp ontwikkelt voor de universiteitsraadverkiezingen van de UU. In de fase van het literatuuronderzoek is nog geen overeenkomst gemaakt met de UU over de uitvoering van de stemhulp voor 2019-2020 of 2020-2021. Het literatuuronderzoek dient als kader waarin een stemhulp tot stand kan komen.

De hoofdvraag in het literatuuronderzoek is: hoe stel je een online stemhulp op die studenten helpt bij het kiezen tussen de vier verschillende studentenpartijen in aanloop naar de verkiezingen van de universiteitsraad? Deze vraag wordt beantwoord door te kijken naar hoe taalgebruik en design (techniek en presentatie) een rol spelen bij de totstandkoming van een universitaire kieswijzer. Ten eerste wordt ingegaan op de bruikbaarheid van gebruikersdata bij vervolgonderzoek en optimalisatie in de toekomst. Het literatuuronderzoek houdt rekening met de schaal van de stemhulp (meer dan 30.000 stemgerechtigden), de doelgroep (studenten aan de Universiteit Utrecht) en representatie (vier studentenfracties). Ook wordt er gekeken naar een berekeningsmodel voor de scoring bij stellingen in de stemhulp. De resultaten uit het

literatuuronderzoek zijn ondersteunend bij de ontwikkeling van een kieswijzer voor de universiteitsraadverkiezingen van de Universiteit Utrecht.

1.2 Gegevensverzameling door Stemhulpen

Na de uitvoering van het literatuuronderzoek kan worden gewerkt aan de ontwikkeling van een kieswijzer voor de universiteitsraadverkiezingen. Wanneer de kieswijzer in gebruik wordt genomen, kan ter verbetering van het programma worden gekozen om gebruikersgegevens op te slaan. Dit heeft praktische consequenties. Het vereist additionele gebruikersgegevens, toestemming van de gebruikers voor het verzamelen van de gegevens en toestemming van de ethische commissie om de gegevens toe te passen bij vervolgonderzoek. Het is de vraag of het mogelijk en wenselijk is om gebruikersgegevens te verzamelen. Hoe vindt de verzameling van gebruiksgegevens plaats als dit het geval is?

Bij de ontwikkeling van de kieswijzer wordt gekeken of de Universiteit Utrecht het programma erkent. Het is niet zozeer aan de ontwikkelaar als wel aan de UU om een oordeel te vellen over de mogelijkheid van gegevensverzameling. Mocht het plaats kunnen vinden, resteert de vraag of de gegevens bruikbaar zijn voor vervolgonderzoek. Onderzoek van Wheatley en Germann geeft aan dat bij de verwerking van gebruikersgegevens uit een stemhulp *sample bias* optreedt (n.p.). Dit betekent dat een deel van de populatie een grotere kans heeft in de steekproef terecht te komen. Deze bias kan worden vermeden door gegevens te verzamelen in enquête naast de stemhulp, waarin grotendeels dezelfde stellingen voorkomen. Alleen dan kunnen de resultaten meer gegeneraliseerd worden voor de populatie.

1.3 Geciteerde werken

Chaudhary, Perna. *Stemwijzer U-raadverkiezing*. Universiteit Utrecht, 2020, pp. 3-4

Harmsen, Judith, and Kreulen, Edwin, and Marijnissen, Hans. "De laagopgeleide jonge kiezer blijft vaak thuis, Gelderland probeert het tij te keren". *Trouw*, 13 maart 2019, <https://www.trouw.nl/nieuws/de-laagopgeleide-jonge-kiezer-blijft-vaak-thuis-gelderland-probeert-het-tij-te-keren>. Accessed 20 April 2020

Knobel, Gwenda. "De Vrije Student maakt entree in Universiteitsraad ten koste van zetel PvdUs" *DUB*, 18 mei 2018, <https://www.dub.uu.nl/nl/nieuws/de-vrije-student-maakt-entree-universiteitsraad-ten-koste-van-pvdus>. Accessed 10 April 2020

Schultze, Martin. "Effects of voting advice applications (VAAs) on political knowledge about party positions." *Policy & Internet* 6.1 (2014): 46-68.

"Universiteitsraad", Universiteit Utrecht, <https://www.uu.nl/organisatie/bestuur-en-organisatie/medezeggenschap/universiteitsraad>. Accessed 18 April 2020.

Wheatley, Jonathan, en Micha Germann. *Adjusting for Sample Bias in VAA Datasets: Can it be done and does it matter?*

De Taal van Kieswijzers

2.1 Inleiding

In dit deel van het literatuuronderzoek wordt gekeken hoe de vraagstelling tot stand komt bij de ontwikkeling van kieswijzers. De meeste literatuur over de methodiek van stembulpprogramma's is geschreven met betrekking tot landelijke en Europese verkiezingen. In het algemeen zijn stembulpen erop gericht stemgerechtigden te helpen bij het vinden van overeenkomsten tussen diens belangen en/of voorkeuren en de beleidsvoornemens van een partij (Fossen, Anderson & Tiemeijer 163). Een universitaire stembulp beoogt op kleinere schaal hetzelfde te doen.

De Universiteit Utrecht (UU) heeft meer dan 30.000 kiesgerechtigde studenten. Dit staat in schril contrast tot het bereik van miljoenen kiesgerechtigden door landelijke of Europese stembulpen. Ondanks dit schaalverschil moet bij een kleinere kieswijzer dezelfde uitgangspositie worden aangenomen, namelijk dat een kieswijzer een zo objectief en neutraal mogelijk beeld moet geven van de overeenkomst tussen de belangen en/of voorkeuren van de kiezer en de beleidsvoornemens van de fracties (Fossen et al. 181). Daarnaast is het van belang de kennis over verkiezingsprogramma's te vergroten bij de kiezers en de aandacht te verleggen van imago's rondom fracties en fractieleden naar de beleidsvoornemens (Fossen et al. 164).

Het op een neutrale manier informeren van de kiezer gaat gemoeid met techniek en presentatie. Een stembulp moet op een aantal vlakken eenduidig en simpel te begrijpen zijn in de formulering van stellingen, het taalniveau en woordgebruik, de lay-out en de presentatie van de uitslag. Daarnaast moeten antwoordcategorieën elkaar niet uitsluiten. (De Graaf & Scheltens n.p.). In dit deel van het onderzoek zal worden gekeken naar het taalaspect van stembulpen. Ten eerste wordt gekeken naar de doelgroep van een universitaire kieswijzer. Ten tweede wordt gekeken naar de onderwerpen die worden besproken in de kieswijzer. Ten derde wordt de vraag

beantwoord hoe een onderwerp genuanceerd en gedetailleerd kan worden beschreven en hoe de posities van fracties ten opzichte van de onderwerpen kunnen worden gepresenteerd.

2.2. Wie wordt Wijzer van de Kieswijzer?

In de introductie is vastgesteld dat de literatuur over de bruikbaarheid van stemhulpen vaak is geschreven over verkiezingen die een grotere populatie bedienen. Deze populatie heeft meer uiteenlopende demografische kenmerken dan geldt voor een universitaire stemhulp. Immers, Universitaire verkiezingen bestaan voor studenten door studenten aan de Universiteit Utrecht. Kenmerken als opleidingsniveau en leeftijd zullen over het algemeen uniform en constant zijn. Echter, voor verschillende studenten spelen verschillende belangen en/of voorkeuren over het beleid van de universiteit een rol. Met deze onderlinge verschillen moet rekening worden gehouden. Een kieswijzer moet zoveel mogelijk een gebalanceerde representatie van de verkiezingen weergeven, waarbij iedere student op hetzelfde niveau wordt gepresenteerd.

Bij de ontwikkeling van een kieswijzer is het onontkoombaar dat er bepaalde aannames moeten worden gemaakt over de doelgroep. Dat varieert van een aanname over opleidingsniveau tot een aanname over het participatieniveau van de studenten die gebruikmaken van de stemhulp. Wanneer een ontwikkelaar onterecht een aanname maakt over een groep, wordt dit een *group fallacy* genoemd. Doordat de groep wordt geantropomorfiseerd gaat het zich in de redenering gedragen als individu, terwijl binnen die groep de meningen kunnen verschillen (Allport 688). Voor de universitaire stemhulp geldt: de ene student is de andere niet. Het niveau van participatie met betrekking tot de verkiezingen kan onderling verschillen. Het doel van een universitaire stemhulp is studenten met verschillende mate van betrokkenheid te informeren over de beleidsvoornemens van de verschillende studentenfracties

op de universiteit. Het draait er niet om advies te geven als wel om inzicht te verschaffen in de verschillende standpunten van de studentenfracties.

2.3. Sturing bij Stemhulp

Bij het ontwikkelen van een kieswijzer dient objectief en neutraal gewerkt te worden. Toch loopt de ontwikkelaar van de kieswijzer het risico de gebruiker te sturen. In Fossen et al. worden impliciete manieren besproken waarop stemhulpen de kiezer sturen bij de stemkeuze (164). Onbewuste sturing van stemhulpen heeft te maken met de selectie van onderwerpen, de formulering van stellingen en de verzameling van de posities van fracties.

Allereerst behandelen we de selectie van de onderwerpen. Hierbij maakt de ontwikkelaar van een stemhulp meteen een normatieve keuze. Dit gebeurt op drie manieren. Ten eerste moet er niet te veel overlap zijn in de standpunten van de verschillende partijen: er moet daadwerkelijk wat te kiezen zijn. Dit kan worden opgelost door stellingen met weinig positionele spreiding tussen fracties niet mee te nemen in de uiteindelijke kieswijzer. Ten tweede legt de keuze van onderwerpen in de stellingen vast welke onderwerpen van belang zijn tijdens de verkiezingen. Dit kan worden vermeden door gebruikers aan te laten geven welke onderwerpen zwaarder meewegen bij de keuze voor een fractie. Op die manier heeft de gebruiker invloed over waar de belangen liggen bij de verkiezing. Een andere wijze om dit probleem op te lossen is door de beleidsonderwerpen in de U-raad te volgen bij de vorming van stellingen. Bijvoorbeeld via de portefeuilles van de studentgeledingen van de universiteitsraad (Chaudhary 2020). Ieder lid in de U-Raad heeft een eigen portefeuille waar verschillende onderwerpen aan zijn verbonden. In tabel 1 zijn de verschillende portefeuilles opgenomen en wordt het belang voor de kieswijzer genoteerd.

Tabel 1

Portefeuilles Studentengeledingen Universiteitsraad en het Belang voor de Kieswijzer

Portefeuilles	Belang voor kieswijzer
Diversiteit en inclusiviteit	Ja
Huisvesting	Ja, studentenwoningen en studentenhuysvesting wel. Directie Vastgoed & Campus (V&C) heeft in een nota van September 2019 aangegeven dat de specifieke strategische beschouwingen in de nabije toekomst voornamelijk bij de faculteiten en diensten zelf liggen.
Internationalisering	Ja
Strategisch plan	Ja
Versterking medezeggenschap	Ja
Facilitering en organisatie	Ja, hieronder valt ook interdisciplinariteit
Studentenwelzijn & -ontplooiing	Ja, hieronder valt ook sport
Onderwijs	Ja
Personeel	Ja
Duurzaamheid	Ja
Digitalisering	Ja
Kwaliteitsafspraken	Ja, m.b.t. financiering & budget

Bron: Chaudhary, Perna. Stemwijzer U-raadverkiezing. Universiteit Utrecht, 2020, pp. 3-4

Ten derde is er sturing bij de configuratie van de stemhulp. De selectie van de stellingen heeft invloed op de resultaten van de stemhulp. Wanneer een onderwerp vaker voorkomt dan een ander onderwerp, is dit voordelig voor one-issue partijen. Dit kan worden opgelost door gebruikers voordat zij de uitslag krijgen aan te laten geven met welke partijen zij affiniteit hebben.

Een tweede keuze die wordt gemaakt bij de ontwikkeling van een stemhulp heeft betrekking op de formulering van de stellingen. Om dit onderwerp voor universitaire verkiezingen te behandelen, nemen we een voorbeeld uit de kieswijzer van de Groninger

Studentenbond bij de universiteitsraadverkiezingen 2019-2020 van Rijksuniversiteit Groningen. De eerste stelling luidt: “De universiteit moet meer financiële middelen vrij maken voor tijdelijke en permanente huisvesting van internationale studenten.” Deze stelling impliceert dat de universiteit onvoldoende financiële middelen vrijmaakt. Daarnaast betekent ‘moeten’ dat de universiteit gedwongen wordt te voldoen aan de eis dat zij meer financiële middelen vrijmaken.

Respondenten zijn het eerder oneens met negatieve vragen dan met positieve (Kamoen et al. 376). Vergelijk de stelling van de Groninger Studentenbond met de volgende formulering: “De universiteit maakt meer financiële middelen vrij voor tijdelijke en permanente huisvesting van internationale studenten”. Het ontbreken van de negatieve implicatie van “moet[en]” (als een gebrek aan beleid), leidt tot een meer genuanceerde stelling. Weliswaar blijft het probleem dat de stellingen niet de (mogelijke) werkelijkheid representeren. Maar doordat het tweede voorbeeld zich presenteert als beleid kan de kiezer aangeven het eens of oneens te zijn met dat beleid.

Een derde aandachtspunt tijdens het samenstellen van een kieswijzer is de representatie van de verschillende partijen en hun visie op de stellingen (Fossen et al. 172). De ontwikkelaar van een kieswijzer heeft drie keuzes. Ten eerste kunnen de antwoorden van de fracties verzameld worden via de verschillende verkiezingsprogramma's. Ten tweede kan aan de partijen zelf worden gevraagd hoe zij tegenover een stelling staan. De derde optie is om de standpunten vanuit de partij in overleg te redigeren. Ook op dit punt komt neutraliteit en objectiviteit aan bod. De eerste optie berust op een interpretatie van de verkiezingsprogramma's van een fractie. Hier bestaat ruimte voor een foutieve interpretatie. Er zal dus altijd moeten worden gecontroleerd bij de fracties of zij het eens zijn met de opvatting van de ontwikkelaar. Daarmee wordt de eerste optie overbodig.

De andere twee opties zijn aannemelijker. Een kieswijzer faciliteert een extra platform waarop fracties hun beleidsvoornemens kunnen delen met potentiële kiezers. Uit Fossen et al. blijkt dat de indruk kan ontstaan dat partijen ingewikkelde onderwerpen kunnen reduceren tot een pakkende zin (171), wat ertoe kan leiden dat de partij aantrekkelijker oogt. Er moet dus een kritische blik geworpen worden op de stellingname van de fracties. Dit is het geval wanneer wordt gekozen voor een kieswijzer waarbij fracties hun standpunt kunnen onderbouwen. Een manier om de representatie van de fracties gelijk te trekken is door iedere fractie met een likert-schaal dezelfde opties voor te leggen. Stellingen worden zo opgesteld dat ze beantwoordbaar zijn met oneens, neutraal, oneens. Louwerse en Rosema tonen aan dat een 5-punten en 7-punten schaal effectiever zijn dan een 3-punten schaal (305). Een gebruiker hoeft het niet volledig eens of oneens te zijn met een stelling. De extra opties geven de mogelijkheid het antwoord op een stelling te nuanceren.

Afsluitend wordt het aangeraden de stemhulp op een transparante manier te presenteren. Op ieder moment moet een gebruiker kunnen raadplegen welke methoden zijn gebruikt bij de totstandkoming van de stemhulp. Het Kieskompas, een stemhulp voor Nederlandse inwoners gemaakt door een samenwerking tussen het dagblad Trouw en de Vrije Universiteit Amsterdam, doet dit bijvoorbeeld door de gebruiker met een klik op een partijlogo de bron van het partijstandpunt te tonen. Als een gebruiker bewust wordt van de manier waarop een stemhulp (onbedoeld) sturend is, kan met een meer kritische blik gekeken worden naar de stellingen die worden behandeld.

2.4 Discussie

In dit deel van het onderzoek is gekeken naar het taalaspect van de ontwikkeling van een kieswijzer. Om tot een antwoord te komen, is ontsloten wat de doelgroep is van de universitaire kieswijzer, welke onderwerpen aan bod moeten komen, hoe deze in stellingen

geformuleerd moeten worden en hoe de positionering van de deelnemende fracties wordt vastgesteld.

Bij de ontwikkeling van kieswijzers staan objectiviteit en neutraliteit centraal. Desniettenaastende zorgen normatieve keuzes voor sturing van de gebruiker. Het is van belang dat de ontwikkeling van een kieswijzer zo veel mogelijk in het belang van de gebruiker gebeurt. Een kieswijzer is in eerste instantie informerend. Wanneer de gebruiker zelf aan kan geven waar de belangen en/of voorkeuren liggen, geeft dit hen de mogelijkheid te bepalen waar de verkiezingen over gaan. Tegelijkertijd moet worden vermeden dat fracties via de kieswijzer de stem van de kiezer beïnvloeden.

Door de kieswijzer op een transparante manier te presenteren, wordt de gebruiker aangespoord niet alleen een kritische blik te werpen op de beleidsvoornemens van de fracties, maar ook op de bruikbaarheid van de kieswijzer. Tot dusverre is een kader gevormd waarbinnen de stellingen van de kieswijzer kunnen worden ontwikkeld. Uiteindelijk zal uit de praktijk de bruikbaarheid van de universitaire kieswijzer moeten blijken. In het volgende deel van dit literatuuronderzoek zal worden gekeken naar het ontwerp en de rekenkundige achtergrond van kieswijzers.

2.5 Geciteerde werken

Allport, Floyd H. "The group fallacy in relation to social science." *American Journal of Sociology* 29.6 (1924): 688-706.

Graaf, Jochum de & Scheltens, Jerome. Stemwijzer is geen wetenschap. *Conference Politicologenetmaal*, Universiteit van Amsterdam, 9-10 juni 2011.

Fossen, Thomas, J. H. Anderson, and Will Tiemeijer. "Wijzer stemmen? StemWijzer, Kieskompas en het voorgeprogrammeerde electoraat." (2012): 163-183.

Louwerse, Tom, and Martin Rosema. "The design effects of voting advice applications: Comparing methods of calculating matches." *Acta politica* 49.3 (2014): 286-312.

Kamoen, Naomi, et al. "Agree or disagree? Cognitive processes in answering contrastive survey questions." *Discourse Processes* 48.5 (2011), pp. 355-385.

Ruusuvirta, Outi, and Martin Rosema. "Do online vote selectors influence electoral participation and the direction of the vote." *ECPR general conference*. 2009.

Het Ontwerp en de Rekenkundige Achtergrond van Kieswijzers

3.1 Inleiding

Het gebruikte vraag-antwoord model, het bijbehorende rekenmodel en het ontwerp van een stemhulp beïnvloeden de bruikbaarheid van een stemhulp voor de gebruiker. In dit deel wordt geëxploreerd welke modellen en wat voor resultaat weergave het beste gekozen kan worden voor een goede stemwijzer. Hiervoor wordt gekeken naar verschillende opties. Het rekenmodel wordt allereerst beïnvloedt door de weging van elke vraag. Ook spelen de geboden antwoordopties aan de partijen en gebruikers een rol. De manier waarop de vragen samenhangen en waarnaar de vragen peilen beïnvloedt de berekening en consequent de uitslag. Ook speelt de methode van berekening een rol in hoe de uitkomst weergegeven kan worden en het daaruit volgende stemadvies.

3.2 Weging van de vragen

Alvarez, Levin, Trechsel en Vassil hebben onderzoek gedaan naar de gebruikerservaring bij stemhulpen. Uit dit onderzoek blijkt dat het grotendeel van de gebruikers het niet als behulpzamer ervaart wanneer vragen verschillende wegingen mogen hebben (91). Op een universitaire stemhulp, wanneer er rekening gehouden wordt met de gebruikerservaring, is het daarmee niet aangewezen bepaalde vragen zwaarder mee te laten wegen voor het resultaat.

3.3 Antwoordopties

Gebruikers prefereren vragen waarbij niet enkel gekozen kan worden tussen eens, neutraal of oneens, maar ze ook kunnen aangeven in welke mate ze het met de stelling eens zijn op een schaal van 5 punten of 7 punten (Louwerse en Rosema 305).

Bij een universitaire stemhulp is het aanbevolen de gebruiker een keuze te bieden op een schaal met vijf tot zeven opties.

3.4 Afzonderlijke Vragen of Gekoppelde Dimensies?

Wanneer elke vraag afzonderlijk bijdraagt tot een ‘match’ met een partij leidt dit tot een te generaliseerde suggestie. Het resultaat is daarbij de uitkomst van een optelsom. Dit resultaat verschaft weinig inzicht voor de gebruiker in de, voor hem of haar relevante, verschillen tussen de partijen. Om dat probleem te verhelpen maken stemhulpen gebruik van politieke assen, ook wel dimensies genoemd. Deze dimensies worden gebruikt bij de berekeningen. De gebruiker krijgt na het voltooien van de stemwijzer te zien hoe hij of zij geïmponeerd staat t.o.v. de verschillende partijen aan de hand van deze dimensie(s). Een voorbeeld hiervan is de links-rechts dimensie, waarbij links en rechts voor twee tegengestelde politieke attitudes staan. Om de positie van een gebruiker te berekenen kunnen vragen één of meerdere dimensies bestrijken. Ook kan de positie van een gebruiker op een as door meerdere vragen gemeten worden. Nu is het de vraag voor een stemwijzer of er gebruik moet gemaakt worden van dimensies. Indien er gebruik gemaakt wordt van dimensies is de vraag of er sprake moet zijn van één dimensie of meerdere dimensies. Daarnaast is het van belang de dimensies goed te kiezen. Uit onderzoek van Louwerse en Rosema blijkt dat kiezers belang hebben bij het gebruik van meer dan één of twee dimensies (20). Het gebruik van meerdere dimensies zorgt ervoor dat het resultaat representatiever de insteek van de gebruiker weer kan geven. De gebruiker kan zo beter de eigen insteek met de insteek van de verschillende partijen vergelijken.

Een radicaal idee over de keuze van de dimensies voor de stemhulp komt van Gerrit Bloothoof. Bloothoof stelt dat de dimensies niet vooraf vast te leggen zijn, maar achteraf bepaald moeten worden aan de hand van de antwoorden van partijen. Dit kan gedaan worden door middel van Principale Componenten Analyse (PCA). Dit is een statistische methode die automatisch dimensies kan berekenen die bijdragen aan het verschil in antwoorden tussen verschillende partijen. Doordat de dimensies niet van tevoren vastliggen en door een onpartijdige computer berekend worden, krijgen dimensies geen naam toegewezen. Dit kan er

wel voor zorgen dat de dimensies in een diagram lastig te lezen zijn voor een gebruiker (Akariou et al. 31).

Voor een stembulp voor de universiteitsraadverkiezingen is het van belang dat de vragen niet één of twee politieke assen bestrijken, maar drie of meer. De context zal bepalen of er gekozen moet worden voor volledig neutrale, maar mogelijk niet makkelijk af te lezen, politieke dimensies aan de hand van PCA. Of, als alternatief, gekozen moet worden om te gaan voor meerdere politieke dimensies gebaseerd op de portefeuilles van de U-raad, waarbij er specifieke portefeuilles af kunnen vallen indien de partijen niet verschillen van mening bij de bijbehorende vragen.

3.5 De Structurering van de Vragen

Bij het maken van een stembulp kan gekozen worden om verschillende vragen op elkaar voort te laten bouwen. Dit kan de diepgang en kwaliteit van een stemwijzer verhogen. Het onderzoek van Groot toont aan dat het gewenst is een stembulp op te stellen die zich aanpast aan de gegeven antwoorden. Hierbij is het van belang dat bij een vraag over een specifieke as, de door de gebruiker gekozen polarisatie verder te bevragen in één of meerdere vervolgvragen. De polarisatie wordt hierbij gezien als een richting bijvoorbeeld ‘conservatief’ op de as die conservatief tot progressief bestrijkt. Kiezen om zo het antwoord van een gebruiker uit te diepen kan een beter beeld geven over de sterkte van de mening van de gebruiker en hoe deze aansluit bij de sterkte van de partijen. Om de conservatief-progressief as te bevragen zou een initiële vraag kijken of de gebruiker conservatief of progressief preferereert. Wanneer de gebruiker daar als richting conservatief aangeeft, zou een vervolgvraag ofwel kunnen peilen in hoeverre de gebruiker conservatief is: gematigd conservatief of juist heel erg conservatief (ratio-schaal), ofwel wat voor soort conservatieve stroming de gebruiker aanhangt, bijvoorbeeld christelijk-conservatief ten opzichte van liberaal-conservatief (categorische-schaal). Verschillende

gradaties en oriëntaties die uit verdiepende vragen ontstaan, kunnen zorgen dat het uitgangspunt van de kiezer vergeleken kan worden met het uitgangspunt van de partijen. Bij een 3-punts antwoordschaal kunnen de vervolgvragen zorgen voor dezelfde nuances als bij een 5-punts of 7-punts antwoordschaal, door in vervolgvragen naar gradaties te peilen. In het algemeen kan er ook verdieping behaald worden door bij vragen die een bepaalde categorische as bestrijken, in de vervolgvragen naar de sub-categorische voorkeur te peilen.

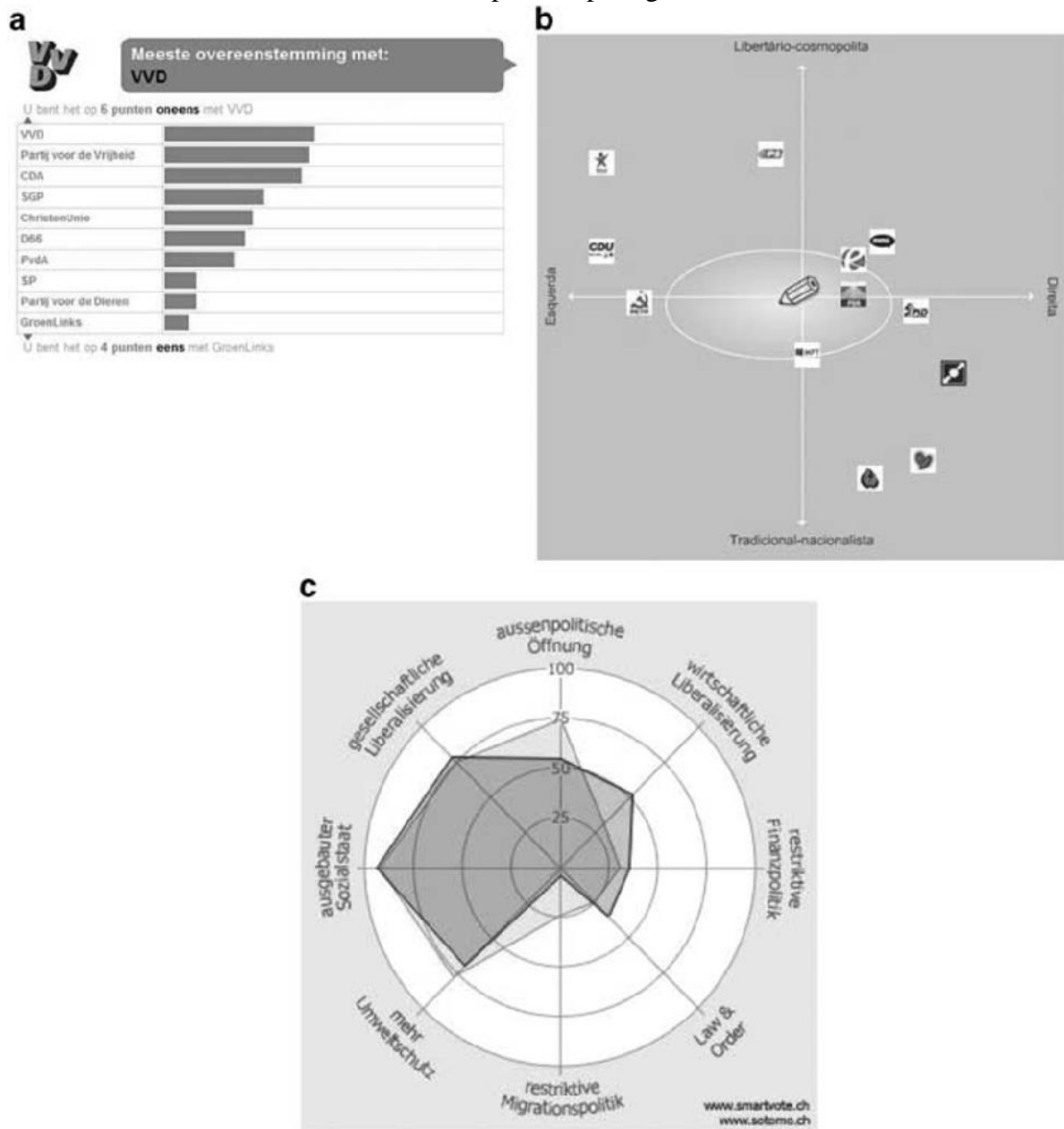
Het is wenselijk om bij een stemhulp voor de universiteitsraadsverkiezingen vragen te verdiepen aan de hand van vervolgvragen.

3.6 Weergave van het Resultaat.

De uitkomst van een stemhulp kan zowel numeriek als grafisch worden weergegeven. Uit onderzoek blijkt dat kiezers geen specifieke voorkeur hebben. Een matchlist, kieskompas of *spidergram* worden even positief beoordeeld (Alvarez e.a. 98). Een voorbeeld van deze drie weergaves kan gevonden worden in figuur 1. Een *match list* is een 1-dimensionale lijst die de afstand tussen de gebruiker en de verschillende partijen toont. Een kieskompas is een 2-dimensionale plot of assenstelsel waarop zowel de posities van de kiezer en de partijen te zien zijn als de verschillende posities betreffende de onderwerpen. Een *spidergram* is een multi-dimensionale plot of assenstelsel dat de overeenkomsten tussen de gebruiker en de partijen kan laten zien op meerdere beleidsgebieden. Zowel een kieskompas en *spidergram* zijn valide methoden om resultaten weer te geven (Louwerse en Otjes 284-285). Dit gecombineerd met de uitkomst uit 3.4 en 3.5 (het belang van het goed structureren van de vragen en het analyseren van de voorkeur aan de hand van meerdere dimensies) suggereert dat het resultaat van de stemhulp het beste met een *spidergram* weer kan worden gegeven.

Figuur 1

Voorbeelden van een Match list, Kieskompas en Spidergram

Bron: Louwense, Tom, and Martin Rosema. "The design effects of voting advice applications: Comparing methods of calculating matches." Acta politica 49.3 (2014): p. 290

3.7 Geciteerde werken

- Akariou, Zainab, e.a. Wetenschappelijke betrouwbaarheid is niet aan de orde - Over de macht van de online kieshulpen. Afdeling politicologie, Universiteit van Amsterdam, 2010.
- Alvarez, Michael, Levin, Ines, Trechsel, Alexander, & Vassil, Kristjan. "Voting Advice Applications: How Useful and for Whom?" *Journal of Information Technology & Politics*, vol. 11, nr. 1, januari 2014, pp. 82–101.
- Gemenis, Kostas. "Estimating Parties' Policy Positions through Voting Advice Applications: Some Methodological Considerations". *Acta Politica*, vol. 48, nr. 3, juli 2013, pp. 268-95.
- Groot, Loek. "De Voorspelkracht van Stemprogramma s." *Tijdschrift voor Politieke Economie* 25.3 (2004): p. 6-19
- Louwerse, Tom, en Simon Otjes. "Design Challenges in Cross-National VAAs: The Case of the EU Profiler". *International Journal of Electronic Governance*, vol. 5, nr. 3/4, 2012, p. 279.
- Louwerse, Tom, en Martin Rosema. "The Design Effects of Voting Advice Applications: Comparing Methods of Calculating Matches". *Acta Politica*, vol. 49, nr. 3, juli 2014, pp. 286-312

Gedeelde Conclusie

De hoofdvraag in dit literatuuronderzoek was: “Hoe stel je een stemhulp op die studenten helpt bij het kiezen tussen de vier verschillende studentenpartijen in aanloop naar de verkiezingen van de universiteitsraad?”. Een kieswijzer moet een zo objectief en neutraal mogelijk beeld geven van de overeenkomsten tussen de gebruiker en de fracties. Toch is het onvermijdelijk dat kieswijzers sturend zijn.

Op het gebied van de taal van kieswijzers moet duidelijk zijn welke onderwerpen worden behandeld. Vervolgens kan worden gekeken naar de vormgeving van de stellingen, waarbij positieve of negatieve bewoording moet worden vermeden. Wanneer de stellingen zijn geformuleerd is het aan de deelnemende fracties om de houding ten opzichte van de stellingen aan te geven. Uit onderzoek blijkt dat dit het beste kan op een 5- of 7-punten schaal. Ook is het aangewezen de stellingen in verschillende dimensies te kaderen, niet te werken met verschillende wegen en structureel vervolgvragen op te stellen voor de gebruikers.

Wanneer de stemhulp is ingevuld door zowel gebruiker als fractie kan een resultaat worden berekend. Het draait er niet zozeer om advies te geven, als wel inzicht te verschaffen in de standpunten van de fracties. Het gaat erom dat de gebruiker de resultaten begrijpt. Een multi-dimensionale weergave van de resultaten geeft een duidelijker inzicht in de overeenkomsten tussen gebruiker en fractie. Zowel een kieskompas als een *spidergram* geven multidimensionale resultaten grafisch valide weer.

Tot dusverre is in dit onderzoeksproject een kader gevormd waarbinnen de kieswijzer kan worden ontwikkeld. Na het afronden van het literatuuronderzoek, kan worden gewerkt naar de verwezenlijking van de kieswijzer. De lessen die worden meegenomen naar de ontwerpfase is dat iedere keuze moet worden vastgelegd. Vanuit de literatuur en vanuit de ervaring van de gebruiker wordt gewerkt naar een kieswijzer die op een objectieve en neutrale wijze studenten informeert in aanloop naar de verkiezing van de leden van universiteitsraad.